

ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտե

Հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողով

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ 6/12

3 մայիսի 2016 թ.

Քննարկվեց Գ.Բալայանի և Կ.Առաքելյանի գանգատը՝ «Էնգմա» ՍՊԸ-ի վրա «2008 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային հաշվետվություններ չներկայացրած կազմակերպությունները լուծարելու և անհատ ձեռնարկատերերին պետական հաշվառումից հանելու մասին» 26.05.2011թ. ՀՕ-186-Ն օրենքի դրույթների տարածվելու վերաբերյալ:

Գանգատում բերված փաստարկները.

«Էնգմա» ՍՊԸ-ն (այսուհետ նաև ընկերություն) գրանցվել է 1997թ-ին և փաստացի դադարեցրել է գործունեությունը 1999թ-ին: Ընկերության կողմից 1999թ-ից առ այսօր որևէ հաշվետվություն չի ներկայացվել հարկային մարմին, դրա անվամբ գրանցված որևէ գույք առկա չէ, ինչպես նաև ընկերությունը չունի հարկային պարտավորություններ: Բացի այդ, համաձայն Քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին 17.06.1998թ-ի օրենքի 6-րդ հոդվածի, Օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու օրվանից իրավաբանական անձինք կարող են ստեղծվել բացառապես օրենսգրքի 5-րդ գլխով նախատեսված կազմակերպման-իրավական ձևերով:

Մինչև օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելը ստեղծված ձեռնարկությունների այն կազմակերպական-իրավական տեսակները, որոնք նախատեսված չեն օրենսգրքի 5-րդ գլխով, մինչև 2001 թվականի հունվարի 1-ը ենթակա են վերակազմակերպման և գրանցման: Նշված ժամկետում չվերակազմակերպվելու և չգրանցվելու դեպքում դրանք ենթակա են լուծարման:

Միաժամանակ, ՀՀ կառավարության 19 մարտի 1999թ-ի «Մինչև 1999 թվականի հունվարի 1-ը ստեղծված ձեռնարկությունների, հիմնարկների կազմակերպությունների և այլ իրավաբանական անձանց վերակազմակերպման մասին թիվ 169 որոշման 4-րդ և 5-րդ կետերի համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» ՀՀ օրենքի սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունները, բաժնետիրական ընկերությունները, կոոպերատիվները, լիակատար և կոմանդիտային տնտեսական ընկերակցությունները, հասարակական, հասարակական-քաղաքական ու կրոնական կազմակերպությունները, պետական բյուջետային և ոչ բյուջետային հիմնարկներն ու կազմակերպությունները մինչև 2001 թվականի հունվարի 1-ը իրենց հիմնադիր փաստաթղթերը պետք է համապատասխանեցնեն ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 5-րդ գլխի նորմերի պահանջներին և վերագրանցվեն:

Մինչև 2001 թվականի հունվարի 1-ը սույն որոշմամբ սահմանված կարգով չգրանցված կամ չվերագրանցված ձեռնարկությունները, հիմնարկները, կազմակերպությունները և այլ իրավաբանական անձինք ենթակա են լուծարման օրենքով սահմանված կարգով:

«Էնգմա» ՍՊԸ-ի անվան դիմաց Հայաստանի Հանրապետության Էլեկտրոնային ռեգիստրում առկա է «Այս ընկերության փաստաթղթերը չեն համապատասխանացվել ՔՕ դրույթներին» գրառումը:

Համաձայն 2008թ-ի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային հաշվետվություններ չներկայացրած կազմակերպությունները լուծարելու և անհատ ձեռնարկատերերին

պետական հաշվառումից հանելու մասին 26 մայիսի 2011թ-ի օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 1-ին հոդվածի՝ Սույն օրենքը տարածվում է այն կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի, ինչպես նաև պետական կամ պետական բաժնեմաս ունեցող կազմակերպությունների (այսուհետ հարկ վճարող) վրա, որոնք 2008 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հարկային մարմին չեն ներկայացրել որևէ հաշվետվություն, հաշվարկ կամ հայտարարագիր (այսուհետ հաշվետվություն) և հարկային մարմնում առկա փաստաթղթերի համաձայն չունեն գույք ու հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորություններ կամ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն չեն վերագրանցվել, չունեն գույք և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորություններ:

Այսպիսով, «Էնգմա» ՍՊԸ-ն վերը նշված օրենքը ուժի մեջ մտնելու դրությամբ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն չի վերագրանցվել, չունի գույք և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորություններ, ինչը ապացուցվում է դիմումին կից ներկայացված փաստաթղթերով: Ակնհայտ է, որ «Էնգմա» ՍՊԸ-ի վրա տարածվում էին նշված օրենքի բոլոր դրույթները:

Համաձայն նույն օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին կետի՝ Սույն օրենքի 1-ին հոդվածում նշված հարկ վճարողների ցանկը և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող պարտավորությունների բացակայության մասին տեղեկանքը հարկային մարմինը մինչև 2011 թվականի հուլիսի 15-ը ՀՀ կառավարության սահմանած կարգով ներկայացնում է ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության: Հարկային մարմինը սույն մասով սահմանված ժամկետում պետական ռեգիստր է ներկայացնում նաև հարկային մարմնում հաշվառված այն կազմակերպությունների ցանկը, որոնց հիմնադիր կազմակերպությունները լուծարված են:

Հետևաբար, հարկային մարմինը՝ Կենտրոնի ՀՏ-ն, պարտավոր էր մինչև 2011 թվականի հուլիսի 15-ը պետական ռեգիստր ներկայացվող ցանկի մեջ ներառել նաև «Էնգմա» ՍՊԸ-ն, որպես լուծարման ենթակա կազմակերպություն:

Համաձայն «2008թ-ի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային հաշվետվություններ չներկայացրած կազմակերպությունները լուծարելու և անհատ ձեռնարկատերերին պետական հաշվառումից հանելու մասին օրենքով սահմանված հարկ վճարողների ցանկը և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող պարտավորությունների բացակայության մասին տեղեկանքը ՀՀ արդարադատության նախարարություն տրամադրելու կարգը սահմանելու մասին» 23 հունիսի 2011թ-ի թիվ 882-Ն որոշման և 2008թ-ի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային հաշվետվություններ չներկայացրած կազմակերպությունները լուծարելու և անհատ ձեռնարկատերերին պետական հաշվառումից հանելու վերաբերյալ այդ կազմակերպություններին և անհատ ձեռնարկատերերին ծանուցումները հանձնելու կարգը սահմանելու մասին 12 օգոստոսի 2011թ-ի թիվ 124-Ն որոշման համաձայն, հարկային մարմինը նշված օրենքների իմպերատիվ պահանջով պարտավոր էր անել մի շարք գործողություններ, որոնք ի վերջո ուղղված պետք է լինեին «Էնգմա» ՍՊԸ-ն լուծարելուն:

Ակնհայտ է, որ Կենտրոն ՀՏ-ի գործողությունները եղել են ոչ իրավաչափ, որը դրսևորվել է անգործությամբ:

Գանգատում բերված են «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ կետերի, 8-րդ հոդվածի 1-ին կետի, «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 68-րդ հոդվածի 5-7-րդ կետերի, 92-րդ հոդվածի 2-րդ կետի դրույթները:

Ըստ գանգատի, խնդիրը նրանում է, որ Կենտրոն ՀՏ ոչ իրավաչափ անգործության արդյունքում, որի հետևանքով «էնգմա» ՍՊԸ-ն մինչ օրս լուծարված չէ, Գենադի Բալայանին առաջադրվել են ոչ իրավաչափ հարկային պարտավորություններ:

Համաձայն «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին ՀՀ օրենքի 95-րդ հոդվածի 1-ին կետի՝ վարչական մարմինների կողմից իրականացվող վարչարարության հետևանքով անձանց պատճառված վնասը ենթակա է հատուցման: Ակնհայտ է, որ տվյալ իրավիճակում խախտվում են Գենադի Բալայանի, ինչպես մի շարք օրենքներով, այնպես էլ Սահմանադրությամբ սահմանված իրավունքները և օրինական շահերը: Տվյալ գործով Գենադի Բալայանը հանդիսանում է շահագրգիռ անձ: Կարևոր է նաև, որ «էնգմա» ՍՊԸ հիմնադիր փաստաթղթերը օրենքի ուժով անվավեր են և ընկերությունը չունի գործադիր մարմին (տնօրեն և այլն):

Ելնելով վերոգրյալից գանգատաբերները խնդրում են Կենտրոնի ՀՏ անգործությունը ճանաչել ոչ իրավաչափ, «էնգմա» ՍՊԸ-ի նկատմամբ կիրառել 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային հաշվետվություններ չներկայացրած կազմակերպությունները լուծարելու և անհատ ձեռնարկատերերին պետական հաշվառումից հանելու մասին 26 մայիսի 2011թ. օրենքը և ընկերությունը լուծարված համարել 2011թ. դրությամբ:

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովի եզրակացությունը.

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովը (այսուհետ նաև Հանձնաժողով), ուսումնասիրելով սույն գործին առնչվող նյութերն ու ապացույցները եկավ հետևյալ եզրակացության:

Քննարկման ընթացքում նշվեց, որ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի (ուժի մեջ է մտել 01.01.1999թ.) 51-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ առևտրային կազմակերպություն հանդիսացող իրավաբանական անձինք կարող են ստեղծվել տնտեսական ընկերակցությունների և ընկերությունների ձևով: Միաժամանակ, օրենսգրքի 73-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ տնտեսական ընկերությունները կարող են ստեղծվել սահմանափակ կամ լրացուցիչ պատասխանատվությամբ ընկերության կամ բաժնետիրական ընկերության ձևով:

«Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» 17.06.1998թ. ՀՕ-229-Ն օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու օրվանից իրավաբանական անձինք կարող են ստեղծվել բացառապես օրենսգրքի 5-րդ գլխով նախատեսված կազմակերպական-իրավական ձևերով: Մինչև օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելն ստեղծված ձեռնարկությունների այն կազմակերպական-իրավական տեսակները, որոնք նախատեսված չեն օրենսգրքի 5-րդ գլխով, մինչև 2001 թվականի հունվարի 1-ը ենթակա են վերակազմակերպման և գրանցման: Նշված ժամկետում չվերակազմակերպվելու և չգրանցվելու դեպքում դրանք ենթակա են լուծարման:

Մինչև օրենսգրքի ուժի մեջ մտնելն ստեղծված և օրենսգրքի 5-րդ գլխով նախատեսված կազմակերպական-իրավական ձև ունեցող իրավաբանական անձինք մինչև 2001 թվականի հունվարի 1-ը իրենց հիմնադիր փաստաթղթերը պետք է համապատասխանեցնեն օրենսգրքի 5-րդ գլխի նորմերի պահանջներին և վերագրանցվեն: Նշված ժամկետում չհամապատասխանեցված և չվերագրանցված հիմնադիր փաստաթղթերը համարվում են անվավեր:

Քննարկվող դեպքում «էնգմա» ՍՊԸ-ն ստեղծվել է մինչև օրենսգիրքն ուժի մեջ մտնելը և ունի օրենսգրքի 5-րդ գլխով նախատեսված կազմակերպական-իրավական ձև (սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն): Հետևաբար, տվյալ դեպքում

գործում է օրենսգրքի 6-րդ հոդվածի վերջին պարբերության պահանջը՝ մինչև 2001 թվականի հունվարի 1-ը հիմնադիր փաստաթղթերի համապատասխանեցում օրենսգրքի 5-րդ գլխի նորմերի պահանջներին և վերագրանցում: Ընդ որում, նշված ժամկետում չհամապատասխանեցված և չվերագրանցված հիմնադիր փաստաթղթերը համարվում են անվավեր: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ քննարկվող դեպքում լուծարման պահանջ օրենքով սահմանված չէ, Հանձնաժողովը գտնում է, որ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» 17.06.1998թ. ՀՕ-229-Ն օրենքի 6-րդ հոդվածի հիմքով բերված փաստարկը հիմնավոր չէ: Ընդ որում, Գենադի Բալայանի հարցմանն ի պատասխան ՀՀ արդարադատության նախարարության պետական ռեգիստրի գործակալությունը հայտնել է, որ «էնգմա» ՍՊԸ հիմնադիր փաստաթղթերը համարվում են անվավեր, սակայն հիմնադիր փաստաթղթերի չհամապատասխանեցման հիմքով ընկերության գործունեության սահմանափակման դրույթ օրենսդրությունը չի նախատեսում:

Սակայն քննարկվող հարցով եզրակացության հանգելու համար Հանձնաժողովը հիմք է ընդունում «2008 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային հաշվետվություններ չներկայացրած կազմակերպությունները լուծարելու և անհատ ձեռնարկատերերին պետական հաշվառումից հանելու մասին» 26.05.2011թ. ՀՕ-186-Ն օրենքի (ուժի մեջ է մտել 04.07.2011թ.) դրույթները: Այսպես, նշված օրենքի.

- 1-ին հոդվածի համաձայն՝ օրենքը տարածվում է այն կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի, ինչպես նաև պետական կամ պետական բաժնեմաս ունեցող կազմակերպությունների (հարկ վճարողների) վրա, որոնք 2008 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հարկային մարմին չեն ներկայացրել որևէ հաշվետվություն, հաշվարկ կամ հայտարարագիր (հաշվետվություն) և հարկային մարմնում առկա փաստաթղթերի համաձայն չունեն գույք ու հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորություններ կամ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն չեն վերագրանցվել, չունեն գույք և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորություններ:

- 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ օրենքի 1-ին հոդվածում նշված հարկ վճարողների ցանկը և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող պարտավորությունների բացակայության մասին տեղեկանքը հարկային մարմինը մինչև 2011 թվականի հուլիսի 15-ը ՀՀ կառավարության սահմանած կարգով ներկայացնում է ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալություն (պետական ռեգիստր):

- 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ պետական ռեգիստրը հարկային մարմնի կողմից նույն հոդվածի 1-ին մասում նշված ցանկերը ստանալուց հետո՝ մինչև 2012 թվականի մայիսի 1-ը, դրանք տեղադրում է ՀՀ հրապարակային ծանուցումների <http://azdarar.am> պաշտոնական ինտերնետային կայքում, ինչպես նաև իր պաշտոնական՝ <http://www.e-register.am> ինտերնետային կայքում:

- 2-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ ցանկերը սահմանված կարգով պետական ռեգիստրի կողմից հրապարակվելուց հետո՝ երկու ամսվա ընթացքում, դրանում ընդգրկված հարկ վճարողների պատասխանատու պաշտոնատար անձինք (տնօրեն, կառավարիչ և այլն) պարտավոր են պետական ռեգիստր ներկայացնել տեղեկանք՝ ֆիզիկական անձանց, կազմակերպությունների, հիմնարկների և պետական կառավարման մարմինների նկատմամբ ստանձնած պարտավորությունների և սեփականության իրավունքով իրենց պատկանող գույքի մասին: Նույն մասով սահմանված ժամկետում պարտավորությունների և գույքի վերաբերյալ տեղեկանք

չներկայացնելու դեպքում համարվում է, որ տվյալ հարկ վճարողը պարտավորություն և գույք չունի, իսկ կազմակերպության գործունեության դադարեցումից կամ անհատ ձեռնարկատիրոջը պետական հաշվառումից հանելուց հետո նրանց անվամբ հայտնաբերված գույքի հետ կապված խնդիրները լուծվում են օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Նույն մասով սահմանված ժամկետում հարկ վճարողները կարող են պետական ռեգիստր ներկայացնել գործունեությունը վերսկսելու կամ վերագրանցվելու մասին հայտարարություն, որի ներկայացման դեպքում պետական ռեգիստրը տվյալ հարկ վճարողին հանում է նույն հոդվածի 1-ին մասում նշված ցանկերից: Նույն մասով սահմանված ժամկետում տվյալ հարկ վճարողները, ինչպես նաև նրանց պարտատերերը կամ այլ պետական կառավարման մարմինները կարող են պետական ռեգիստր ներկայացնել առարկություններ: Նույն մասով սահմանված ժամկետում տեղեկանքի կամ առարկության բացակայության դեպքում պետական ռեգիստրը երեք ամսվա ընթացքում գրանցում է կազմակերպության գործունեության դադարեցում կամ հանում է անհատ ձեռնարկատիրոջը պետական հաշվառումից:

Քննարկվող դեպքում 2000 թվականից սկսած ընկերությունը հարկային մարմին որևէ հաշվետվություն, հաշվարկ կամ հայտարարագիր չի ներկայացրել, հարկային մարմնում առկա փաստաթղթերի համաձայն չունի գույք ու հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող եկամուտների գծով պարտավորություններ: Միաժամանակ, առկա է նաև ՀՀ ԿԱ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի 19.06.2015թ. NԿԽ-2/4155 գրությունն առ այն, որ ընկերության անվամբ Հայաստանի Հանրապետությունում որևէ անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի պետական գրանցում կատարված չէ:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը, Հանձնաժողովը եզրակացրեց, որ «Էնգմա» ՍՊԸ-ն 04.07.2011թ. դրությամբ բավարարել է «2008 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային հաշվետվություններ չներկայացրած կազմակերպությունները լուծարելու և անհատ ձեռնարկատերերին պետական հաշվառումից հանելու մասին» 26.05.2011թ. ՀՕ-186-Ն օրենքի 1-ին հոդվածով սահմանված պահանջներին, հետևապես նույն օրենքի 2-րդ հոդվածով սահմանված կարգով ու ժամկետներում պետք է ներառվեր հարկային մարմնի կողմից ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալություն ներկայացվող ցանկում և նույն հոդվածով սահմանված ժամկետներում՝ լուծարվեր:

Ելնելով քննարկման արդյունքներից և ղեկավարվելով «Հարկային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 43.1-րդ հոդվածի, «Մաքսային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածի պահանջներով Հանձնաժողովը

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Է՝

Քաղաքացիներ Գ.Բալայանի և Կ.Առաքելյանի գանգատը՝ «Էնգմա» ՍՊԸ-ի վրա «2008 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկային հաշվետվություններ չներկայացրած կազմակերպությունները լուծարելու և անհատ ձեռնարկատերերին պետական հաշվառումից հանելու մասին» 26.05.2011թ. ՀՕ-186-Ն օրենքի դրույթների տարածվելու վերաբերյալ, բավարարել:

Հանձնաժողովի նախագահ՝

Վ.ՄԻՐՈՒՄՅԱՆ